

EDITORIAL

Sobre una falsa censura i terceres vies mortes

En este caloros estiu s'han produït dos notícies entorn a la **llengua valenciana** que tenen la seua transcendència, una d'elles (provablement les dos) directament conseqüència del canvi polític ocorregut en el govern, tant en la **Generalitat** com en molts ajuntaments i diputacions valencianes. El **PP** (en solitari en pocs llocs) junt a **Vox** (en la majoria) son decidits per a la governabilitat; es lo que deixaren les urnes en les eleccions municipals i autonòmiques del 28 del passat maig.

La primera notícia partix de **Burriana**, a on el regidor de Vox, **Jesús Albiol**, responsable de l'àrea de cultura, ha decidit deixar de subvencionar el pancatalanisme en diners públics valencians (burrianencs); en concret, ha anulat la subscripció (iniciada fa anys, governant el PP) per a la biblioteca pública de cinc revistes que promocionen eixa ideologia.

Les hordes procatalanes han posat el crit en el cel. Lo primer que han fet —perque son unes hordes molt ben organitzades, això s'ha d'admetre— es definir, tan unanimitat com absurdament, el fet com a 'censura', perquè ja sabem que, o eres catalanista o eres un fasciste-anticientífic-censor i mares a Kennedy. 'Censura' es el calificatiu que han utilitzat els mijos afins a l'ideologia, i el que han gastat, per exemple, l'exdiputat **Joan Baldoví** —que s'ha passat una legislatura completa en el **Congrés** sense conseguir res per als valencians— o **Yolanda Díaz** —la gallega que, imaginem, afirmarà parlar portugués—. Però l'exministre **Salvador Illa** se n'ha eixit del guio i, en la subtileta que caracterisa a la nostra classe política, ha qualificat a Albiol de "energúmeno". Encara nos estem preguntant què nassos li importa a l'actual líder del **Partit Socialiste de CATALUNYA** lo que se faça o deixe de fer en Burriana.

Però, si açò ho consideren censura, ¿cóm s'hauria de qualificar l'actuació respecte del valencianisme per part de la **Conselleria de Cultura** governada per **Compromís** (primer pel defensor dels "països catalans" **Vicent Marzá** i en acabant per la substituta, **Raquel Tamarit**)? I això només es la punta més cridanera d'un iceberg molt profund, ja que, des de l'any 1983, sent conseller de Cultura, Educació i Ciència **Ciprià Ciscar**, el catalanisme ha intentat silenciar al valencianisme per tots els mijos, governant en el **PSOE**, el **PP** o **Compromís**, en televisió, ràdio o premsa, per terra, mar i aire. ¿A sant de què, sino, estariem nosatres publicant este bolletí?

Una falsetat més que no s'han cansat de repetir es que la mida atenta contra el '**valencià**'. Deixant de banda el fet de que en realitat es català lo que contenen les revistes, lo cert es

que el regidor no ha mencionat la llengua, lo que ha afirmat es que ell "no seguirá promoviendo al separatismo catalán". I no deixa de ser curios que no hagen negat esta acusació. Se coneix que lo de fomentar el separatisme català ho consideren tan normal.

Finalment dir que, més que no vore les revistes susdites, lo que nos agradaria es vore en la biblioteca de Burriana (i en qualsevol altra biblioteca valenciana) revistes i llibres escrits en autèntica **llengua valenciana**; que, ademés, estos no fomenten el separatisme català. De moment nos oferim a fer-los aplegar este bolletí mensual debades.

L'atra notícia es la presentació d'un document per part d'una associació denominada **Cercle Isabel de Villena**. Pareix ser que la constitueix un grup de filòlegs i uns altres intel·lectuals —se'ls ha nomenat **tercerviistes**— preocupats per la llengua, per la pèrdua d'identitat de la mateixa i per la necessitat de recuperar les formes genuïnes del "nostre idioma".

Un objectiu lloable, però si volen trobar millor recepció entre el valencianisme no estaria de més que demostraren alguna cosa més, com, per exemple, deixar de militar en el pancatalanisme lingüístic en el que segueixen instal·lats, començant pel nom "**cercle**" ('circul' en valencià, que ve del llatí *circŭlu*), i seguint en paraules i grafies que nos conviden al rebuig, ademés de continuar mantenint com a principi immutable la "unitat" de la llengua ("científicament inqüestionable" diuen els més "energumens").

De moment, des del catalanisme més intransigent (¿n'hi ha algu que no ho siga?) s'han afanyat a riure's de la proposta.

¿Qué més necessiten per a donar-se conte de la classe de gent en la que compartixen camí? ¿Qué més necessiten per a entendre que no es una qüestió de llengua? Mai els ha importat la defamecció del poble per ella ni la pèrdua de parlants que genera el "model" impost. Lo que busquen es la **sumissió** absoluta del poble valencià, primer a la llengua, i en acabant a tot lo demés.

No està de més recordar que tots els anteriors intents d'aproximació en suposta bona voluntat han acabat de la mateixa manera: menjant-nos el terreny. El catalanisme ha pegat un pas avant, i el valencianisme un pas arrere. **Sempre**.

Nos espera una legislatura moguda. Acaba de començar i, a la mínima, enmig d'un estiu sofocant, el pancatalanisme s'ha mobilitzat com si en açò els anara la vida. Bo, la vida exactament no, però sí les **subvencions**, que ve a ser lo mateix, perquè sense elles eixe antinatural moviment se dissoldria com la multitud a l'acabar la mascletà.

LA CITA

Els sers humans potser mai siguen mes atemorats que quan estan totalment convençuts de que tenen rao.

Laurens Van Der Post

SUMARI

- 1 EDITORIAL: **SOBRE UNA FALSA CENSURA I TERCERES VIES MORTES**
- 2 PATRIMONI VALENCIÀ: **LA CASA CERVANTES (ALTEA) I FRANCESC MARTÍNEZ**
- 3 ADENDA A L'EDITORIAL
- 4 RESENYA BIBLIOGRÀFICA: **AQUILINO I ELS NEOS. MES DE PROVA**
- LLISTAT: **ACTIVITATS CULTURALS**
- POEMA: **ALS DESCENDENTS DE CAÍN**
- JOCs TRADICIONALS (XCIII): **LES DAMES**
- PASSATEMPS
- FAULA: **ELS BENS I ELS MALS**

ACLARIMENT

Esta publicació està redactada en les Normes d'El Puig. Encara que es una obra col·lectiva,

l'encarregat de la redacció final de cada article te llibertat per a fer-ho en la normativa d'accentuació de la seua preferència. Este tema es motiu de debat, però no de divisió, entre nosatres.

La Casa Cervantes (Altea) i Francesc Martínez

En **Altea**, la coneguda com a **Casa Cervantes** fon construïda a principis del segle XX sobre les muralles renaixentistes de la localitat, sent el seu artífex i propietari l'historiador, jure i gran folclorista valencià **Francesc Martínez i Martínez**, qui mostrà una gran admiració pel lliberista **Miquel de Cervantes**, reunint una basta producció del classic de les lletres castellanes.

Altea es una població de la **Mari-na Baixa**; vila típicament mediterrànea costanera als peus de la qual s'obri la baia que porta el seu nom. El terme municipal llimita al sur en **Calp** i al nord en **L'Alfas** (Marina Alta), donant-se la circumstància que el meridià de **Greenwich** passa tant per la baia com pel nord del municipi.

El nom d'Altea podria ser d'orige grec: **Althaiá**, que significa "yo cure", per la relació del nom en una planta medicinal; o be arap: **attalaye**, que dona lloc a la paraula "atalaya". S'han trobat vestigis arqueològics tant de civilitzacions iberes i romanes com musulmanes.

Conquistada en 1244 per **Jaume I, Pere I** (III d'Aragó) li otorgà **carta pobla** en 1278. No obstant, degut a successius despoblaments, el 11 de gener de 1617 obtingue una nova carta pobla en el seu assentament actual. Durant molts anys esta vila ha segut refugi de poetes, cantants, pintors, escultors i ceramistes, entre uns altres personages dedicats a l'art.

Francesc Martínez i Martínez naixque en Altea el 13 de juliol de 1866 i falliria, en 80 anys, el 5 d'octubre de 1946. Fon el primer fill del matrimoni format per **Joan i Rosa**, els dos en llinages Martínez i Martínez —sense parentesc previ—. Tingue tres germans: Margarita, que mori sent molt menuda, Rosa i Josep. Era una familia de llauradors acomodats que residien en el numero 16 del carrer de Santa Barbera.

Parlar de Francesc Martínez i Martínez es fer-ho d'un intel·lectual en una solida formació i una preocupació especial per la cultura i llengua valencianes. Als 10 anys abandonà el seu poble natal per a anar a **Valencia**, a on estudià bachillerat i la carrera de **Dret**, llicenciant-se en 1889. Eixerci professionalment de jure durant alguns anys fins que, establert en la ciutat de Valencia, decidi dedicar-se plenament a la seua activitat predilecta: els estudis historics, lliteraris i folclòrics, ademes d'administrar la seua facenda (tenia terres en Altea, **Chelva** i a la comarca d'**Utiel-Requena**).

VISTA DEL CARRER EN LA MAR AL FONDO

LA CASA CERVANTES. IMAGE DE LA FRONTERA

Militant republicà, federalista i valencianista, d'idees progressistes pero a l'hora moderat, fon soci de **Lo Rat Penat**, entitat en la que ocupà diferents carrecs, entre ells el de vicepresident; tambe fon deca del **Centre de Cultura Valenciana** (ara RACV) ademes de membre de moltes altres institucions. D'entre la seua ampla producció investigadora i lliteraria, destacar les obres dedicades a l'arqueologia, pero especialment les de caracter etnològic, com ara **Còses de la meua terra (La Marina)**, en tres volums (1912-1920-1947). **Folklore valencià. Arreplega de llegendes, tradicions y costums del Reine de Valencia** (1926), **Llegendari valencià** (inedit), etc.

Pero ademes es de remarcar el seu interès per l'obra de Cervantes, i especialment per **El Quixot**, arribant a posseir una de les coleccions cervantines mes importants, fet pel que seria conegut en la seua epoca com "el mes cervantista dels valencians i el mes valencià dels cervantistes". Deixà preparada una traducció de **El Quixot** en llengua valenciana.

Sa casa d'Altea, la coneguda com Casa Cervantes, presenta una arquitectura diferent al restant de les construccions de la vila. Es un edifici de tres altures, alçat, com s'ha dit, sobre el llenç de la muralla; molt vistos —combina diferents estils artístics, predominant els elements neomudeixars—, fon declarat **Be d'Interès Cultural** en 2013. Està situat en la part

antiga de la localitat, en el carrer Santa Barbera, 8, un dels carrers peatonals i empedrats que nos porten prop de l'iglesia de **Nostra Senyora del Consol**. Correspon a la zona que se coneix com l'antic recint renaixentista d'Altea, un dels millors llocs de la vila.

Dedicar-lo a Miquel de Cervantes obedi a la passió per l'obra d'est autor, que el portà a viure en una casa "cervantina", entesa a la moda del moment, sent u dels elements mes característic, cridaner i diferencial, el timpan: un medallo, en el que figura un gravat de perfil del geni castella (retrat d'un cavaller), i l'inscripció "CERVANTES" que dona nom a la casa.

La frontera de la vivenda es simetrica, pintada de blanc, guardant l'estetica en el color característic de la localitat. La porta d'acces està remarcada per pilastres, llinard i arc de mig punt de descarrega. A cada costat de la porta s'obrin sengles finestres geminades en arcs de mig punt damunt d'un mainell. A l'altura de la planta primera trobem dos balcons allindats, que s'adornen en arcs lobulats, i damunt de la porta un arabesc central emmarcat. En la part superior, el remat de l'edifici el fa un corredor d'arcs a l'aragonesa, en el que predomina una impressionant i potent rafole en permodols de fusta. Des de la seua terraça se pot contemplar una vista esplendida de la mar Mediterranea. En els ultims anys la casa pertanygue als **Olcina**, una familia de la noblea de la zona interior d'**Alacant**.

Considerem que Francesc Martínez i Martínez volgue, en esta construcció, a la seua manera, fer un homenage tant a l'obra com al lliberista a qui admirava.

ARABESC I TIMPAN EN EL MEDALLO

ADENDA A L'EDITORIAL

A punt de tancar l'edició d'este bolleti, a on se parla de dos notícies entorn a la llengua valenciana, bota una tercera notícia: l'atac al valencià per part de la nova presidenta del **Congrés, Francina Armengol**. En el seu discurs de presa de possessió del carrec anunciava el seu compromís en la riquesa llingüística que

suponen el castella, el catala, l'euskera i el gallec, obviant el valencià.

Immediatament diverses associacions valencianistes difongueren comunicats de protesta en els que se recordava que l'**idioma valencià** es l'oficialment reconegut en el nostre estatut d'autonomia.

Tambe el partits **PP** i **Vox** protestaren, a

rant de lo qual Armengol feu marcha arre-re; a canvi, sorgix l'absurda proposta d'usar la denominació "catala-valencià".

Es tracta d'un atac mes contra la llengua i l'identitat valenciana dels que venim patint des de fa decades.

I no van a parar. Com nosatres no hem de parar de denunciar-los.

RESENYA BIBLIOGRAFICA

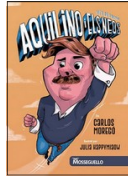
J.P.B.

Moregó, Carlos

Aquilino i els Neos. Mes de prova

Edicions Mosseguello. Valencia, 2022.

(95 pàgines)

En giner de 2020 l'editorial **Mosseguello** tingue l'iniciativa de traure la primer **novela immersiva**, una innovadora forma d'involucrar al lector en la trama. Sabedors de que hui en dia la major part de la gent utilisa el mòbil per a casi tot, la novela se servix de la plataforma Whatsapp com a suport. El lector rep una serie de missatges del protagonista de l'acció, al final dels quals demana consell sobre quina acció dur a terme d'entre dos alternatives. Uns dies més tard rep una serie de missatges més i de nou la petició de consell sobre com actuar a continuació; i aixina successivament fins al final del relat.

Sense dubte **Carlos Moregó**, pel seu estil i imaginació, era l'escriptor indicat per a iniciar esta aventura, i ho feu en un relat que titulà *L'Urna*. La seua segona proposta fon *Mes de prova*, i confirmà que era l'escriptor idoneu per a la mampresa.

No obstant, com a novetat que es, en tant que novela immersiva els relats tenen un alçanc limitat, per lo que la seua conversió en novela convencional era casi inevitable.

El llibre que hui recomanem es precisament la conversió en novela de l'últim relat mencionat, titulat ara ***Aquilino i els Neos. Mes de prova***. Seguint la moda dels superheroes, nos introduix en una **València** en la que hi ha persones que tenen poders especials. El protagonista, Aquilino, un home sense treball de 55 anys, es un Neo, es dir, que te un d'estos poders, i se propon capturar a uns altres Neos que poden ser perillosos. En cada capítol s'enfronta a u d'ells i es en el desenroll de les accions a on Moregó desplega la seua inventiva a l'hora de mostrar les possibilitats de cada poder i la forma de contrarrestar-los; tot això apelant mes a la quotidianitat que a l'èpica característica d'Hollywood.

Les il·lustracions son de **Julia Happymiaow**, que proporciona una imatge de cada personatge.

L'editorial —que tambe ha tret una versió en castellà— la cataloga com a llegida juvenil, i ho es, pero agradarà a qualsevol lector que frueixca en relats imaginatius. L'estil agíl i el sentit de l'humor, característics de l'autor, resulten en una llegida sumament amena. Les a penes 95 pàgines del llibre te deixen esperant una segona part.

ACTIVITATS CULTURALS SETEMBRE DE 2023

Comencem el curs sense cap activitat per a anunciar. No obstant, a partir de primers de setembre les associacions començaran a programar i anunciar activitats, per lo que els recomanem que consulten les pàgines webs i se mantinguen

POEMA

El 8 de setembre de 1848, fa ara 175 anys, naixia Constantí Llobart. Fem aci un chicotet homenage a qui dona el nom a la nostra associació publicant un dels seus poemes (del que hem respectat l'ortografia original), aparegut en el *Calendari Llemosí* de 1875 i que tracta un tema tristament sempre d'actualitat.

ALS DESCENDENTS DE CAÍN

Soneto

iMalahida mil vòltes eixa guerra
Qu' als espanyòls fá temps que mos acóra!
¿Quant será ivalgam Deu! quant será l' hora
De que vixcam en pau en esta térra?
No hiá camp ni ciutat, planura ó sérra,
Ahon la guerra no ardigxa asolaóra;
Tota mare los fills amarga plóra
Qu' ab son furor la lluyta li sotérra.
iQuanta sanch! iQuantes víctimes humanes!
L' un per qu' es lliberal, l' altre carlino,
Tots les armes portéu en vòstres mans.
¿Fins á quant de matarvos tindreu ganes?...
Pòble, dins poch, no haurá mes asesino,
Com tots no digau pronte:—«iSom germans!!»

Constantí Llobart.
Setembre.—1874

Novetat en la pagina web del Rogle

Est estiu hem incrementat el contingut de la nostra web en un document obra del prolífic investigador **Javier Navarro Andreu**. Es tracta d'un treball titulat ***Els atres himnes de la Coronació*** i en ell expon els himnes alternatius a l'oficial que Josep Mª Bayarri i uns altres poetes publicaren en la revista *La Coronació de nòstra Patrona*, editada pel mateix Bayarri.

JOCs TRADICIONALS (XCIII)

M^aD.G.B.

Les dames

Es un joc de taula molt mes facil que el dels escacs i mes jugat, per tant, pels chiquets. S'han trobat taulers molt elaborats, pero els mes comuns eren de carto o de fusta barata en la que, per a estalviar, se pintava per un costat per a jugar a les dames i per l'atre al parchis.

Un total de xixantaquatre quadrats, trenta-dos blancs i trenta-dos negres, situats de manera alterna, componen la distribució en el tauler.

Dos seran els jugadors que participaran i que en un primer moment han de dispondre cada u de dotze fichas circulars (l'u d'un color i l'atre de color diferent).

Comença el joc en jugades alternes i en una sola ficha cada moviment, la qual nomes pot menejar-se en diagonal i buscant al contrari per a “menjar-li” la seua ficha “botant” per damunt d'ella. El jugador que conseguixca arribar en una ficha a la primera fila del contrari, esta pren el nom de dama, i, per a distinguir-la, estarà formada per dos fiches superpostes, adquirint el dret d'alvançar en totes les direccions diagonals i en qualsevol numero de quadrats.

Guanyarà qui conseguixca menjar-se totes les fiches del contrari. Per tant, han de fer-se en el major numero de dames, ya que estes son les utilis i perilloses del joc.

LES DOS GERMANES, DE JOAQUIM SOROLLA, 1909

Resol l'acrostic del costat a partir de les definicions.

1. Causa en la qual el juge ha de pronunciar una sentència. Enteniment, rao, facultat per a discernir entre el be i el mal i lo verdader de lo fals.
2. Que es considera ser una cosa, sense tindre la seguretat de que ho siga. S'aplica tambe a la persona que se sospita possible autora d'un delit.
3. Natural o propi de Canada.
4. Menjar de fraternitat per a celebrar algun aconyentiment. Banquet. Menjar de germanor de caràcter religios entre els primers cristians.
5. Excrement redonenc d'alguns animals com ovelles, conills, etc. Coloquialment s'aplica tambe a una persona covart o poreguita.
6. Desorde, desconcert. Idea sense trelat.
7. Fet extraordinari que no se pot explicar per mig de les lleis naturals i que s'atribuix a una intervencio sobrenatural d'orige divi.
8. Opinió que se te sobre algun tema o qüestio.

La solucio a peu de pagina.

PARAULES VERTICALS

1. Excitar, avivar una passio de l'anim.
2. Antigament, practicar la religio judeua en secret per part dels judeus conversos al cristianisme.

			1.							
1.										Ī
2.									N	
3.									N	
4.										
5.										
6.										
7.										
8.										

Els Bens i els Mals

Valent-se de la debilitat dels Bens, els Mals els expulsaren de la Terra; llavors els Bens pujaren als **Cels**.

Una volta allí preguntaren a **Zeus** quina deuria ser la seua conducta respecte dels homens. El deu els respongue que no se presentaren mai als mortals tots en conjunt, sino u darrere d'un atre.

Esta es la rao per la que els Mals, que viuen continuament entre els homens, els **acossen** sense descans,

mentres que els Bens, com descenden del Cel, nomes se'ls **acosten** de quan en quan.

Tingam present que tenim sempre els Mals **damunt de** nosatres per a la seua accio immediata, mentres que per a rebre els Bens, haurem de tindre **paciencia**.

Adaptacio i traduccio a la llengua valenciana d'una faula de **Esopo**

GLOSSARI (paraula/ sinonims: definicio)

Acossen de **acosar/ importunar/ molestar**: Perseguir sense treua ni descans a un animal o persona.

Acosten de **acostar/ aproximar/ adossar/ arrimar**: Posar prop, a menor distancia de lloc o de temps.

Cels/ paraís/ eden: En determinades

religions, lloc en el que viuen les animes dels justs despuix de morts i a on gogen de felicitat completa i, segons algunes creencies, de la presència de Deu o dels deus.

Damunt d'algu (estar)/ **vigilar**: Estar molt prop d'una persona quan es perseguida.

Paciencia/ tolerancia/ conformitat:

Virtut o capacitat de patir o soportar ofenses o mals sense pertorbar-se.

Valent-se de valdre's/ servir-se/ utilitzar/ usar/ gastar: Fer us d'alguna cosa.

Zeus: En la mitologia grega es el pare dels deus i dels homens, que governava en el mont Olimp. Es el deu del cel i del tro.

Solucio:

Verticals: 1. ENARDIR 2. JUDAISAR
1. JUI 2. PRESUNT 3. CANADENC 4. AGAP 5. CAGARRITA 6. DESGAVELL 7. MILLACRE 8. PARER

I RECORDA... La nostra primera paraula es **enardir**. L'accio i efecte d'enardir es un **enardiment**. Qui o que enardix es **enardidor**. Està **enardit** allo que està excitat o avivat. Eix. *Conforme avançava el discurs de l'orador els anims s'enardien.*

La nostra segona paraula es **judaisar**. Un **judaisat** es aquell que practica el judaisme. L'accio i efecte de judaisar es una **judaisacio**. Qui o que judaisa es **judaisant** o **judaisador**. Eix. *Com eren obligats a convertir-se, molts judeus judaisaven en secret en les seues cases.*

COLABORA EN EL ROGLE

Donar difusio ad esta publicacio es la millor forma de colaborar en nosatres. Tambe pots fer-te **soci** (36 € a l'any) o **colaborador** (12 € a l'any), i t'enviarém a casa tots els numeros que es publiquen durant l'any.

Si tens voluntat de fer alguna puntual aportacio economica, tambe te quedariem molt agraits. El nostre numero de conte, en **Caixa**

Popular, es:

ES52 3159 0018 1926 1586 4721

Rogle en Internet

Facebook: **Rogle Constanti Llombart**

Twitter: **@rogleconstanti**

Tots els eixemplars editats fins ara estan en: **www.rogleconstantillombart.com**